

International

Journal of Human Sciences

ISSN:2458-9489

Volume: 21 Issue: 2 Year: 2024

Determination of nursing students' levels of cultural awareness, intercultural sensitivity, and their perspectives on culturally sensitive nursing care

Hemşirelik öğrencilerinin kültürel farkındalık, kültürlerarası duyarlılık düzeyleri ve kültüre duyarlı hemşirelik bakımına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi

**Ayşegül Açıl¹
Bilgi Gülseven Karabacak²**

Abstract

Research problem/aim: This study aims to determine the levels of cultural awareness and cultural sensitivity among nursing students and explore their perspectives on culturally sensitive nursing care.

Methods: The descriptive research was conducted with 332 students studying at a state university. Data collection instruments included a socio-demographic information form, intercultural sensitivity scale, cultural awareness scale, and a survey of perspectives on culturally sensitive nursing care.

Findings: Among the nursing students surveyed, 55.7% reported regular interactions with individuals from different cultural backgrounds, while 30.4% engaged with diverse cultures through social media. Furthermore, 56.0% expressed their interest in pursuing educational opportunities in foreign countries through student exchange programs, and 55.1% indicated a desire to work abroad after

Özet

Amaç: Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin kültürel farkındalık ve kültürel duyarlılık düzeylerinin belirlenmesi ve öğrencilerin kültüre duyarlı hemşirelik bakımına yönelik görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel türde planlanan araştırma bir devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan 332 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri yaş, cinsiyet, sınıf gibi bazı sosyo-demografik özellikleri ile farklı kültürler ile etkileşimi alan tanıtıcı bilgi formu, kültürlerarası duyarlılık ölçeği, kültürel farkındalık ölçeği ve kültüre duyarlı hemşirelik bakımına ilişkin görüş formu ile toplanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin %55.7'si başka kültürlerden bireylerle bir arada bulunduğunu, %30.4'ü sosyal medyada farklı kültürlerden bireylerle iletişim kurduğunu, %56.0'ı öğrenci değişim programları ile eğitim amaçlı farklı bir ülkeye

¹ Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Doktora Programı, aysse86@gmail.com Orcid: <https://orcid.org/0000-0003-4330-8921>

² Doktor Öğretim Üyesi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, bgulseven@marmara.edu.tr Orcid: <https://orcid.org/0000-0003-4570-2631>

graduation. Only 3.3% of students reported receiving formal education on culturally sensitive patient care approaches, and 27.4% claimed to have prior experience in providing care to patients from diverse cultural backgrounds. During care provision to patients from diverse cultures, students acknowledged placing the highest emphasis on effective communication (24.4%), while paying the least attention to entertainment and social activities (0.3%). Students scored an average of 168.0 ± 22.8 points on the Cultural Awareness Scale and 91.0 ± 14.2 points on the Intercultural Sensitivity Scale. Analysis of students' attitudes towards culturally sensitive nursing care revealed their strongest agreement with statements related to social justice, healthcare systems, and cultural practice standards.

Conclusion: In the study, it has been determined that nursing students generally possess a moderate level of intercultural sensitivity and cultural awareness, and they mostly agreed to the standards for culturally competent care. To enhance nursing students' ability to provide culturally competent care, recommendations include the incorporation of simulation exercises, active teaching methods like standardized patient interactions in intercultural nursing education, the establishment of clinical practice environments that facilitate the application of theoretical knowledge, and support for students' interactions with individuals from various cultural backgrounds.

Keywords: Cultural awareness; cultural competence in nursing care; Intercultural sensitivity; nursing education; nursing students.

[\(Extended English summary is at the end of this document\)](#)

gitmek istediklerini, %55.1'i ise mezun olduktan sonra yabancı bir ülkede çalışmayı düşündüklerini bildirmiştir. Öğrencilerin %3.3'ü farklı kültürden hastaya yaklaşım ile ilgili eğitim aldığını ve %27.4'ü farklı kültürden hastaya bakım verme deneyimi olduğunu belirtmiştir. Farklı kültürden hastaya bakım verirken en fazla iletişim %24.4, en az eğlence/sosyal aktivitelere %0.3 ilişkin özelliklere dikkat edildiği ve en fazla iletişim %22.3 alanında zorluk yaşandığı bildirilmiştir. Öğrenciler Kültürel Farkındalık Ölçeğinden 168.0 ± 22.8 puan, Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeğinden 91.0 ± 14.2 puan almıştır. Hemşirelik öğrencilerinin kültüre duyarlı hemşirelik bakımına yaklaşımları incelendiğinde öğrencilerin kültürel yeterli bakım için uygulama standartlarından sosyal adalet, sağlık bakım sistemleri ve kültürel uygulama standartlarına yönelik ifadelerle en fazla katılım gösterdiği saptanmıştır.

Sonuç: Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin orta düzeyde kültürlerarası duyarlılık ve kültürel farkındalığa sahip olduğu ve kültüre yeterli bakıma yönelik standartlara çoğunlukla katıldıkları belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin kültürel olarak yeterli bakım sunabilmeleri için kültürlerarası hemşirelik eğitimlerinde simülasyon uygulamaları, standardize hasta gibi aktif öğretim yöntemlerinin kullanılması, hemşirelik öğrencilerinin teorik bilgilerini uygulamaya aktardıkları klinik uygulama ortamlarının düzenlenmesi ve öğrencilerin farklı kültürlerden bireylerle etkileşimlerinin sağlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik eğitimi, hemşirelik öğrencileri, kültürlerarası duyarlılık, kültürel farkındalık, kültürel yeterli bakım.

GİRİŞ

Kültür, sosyologlar ve antropologlar tarafından uzun süredir ele alınan bir kavramdır. Farklı bilim alanlarında çeşitli şekillerde tanımlanan kültür en temel haliyle belirli bir grup tarafından paylaşılan inanç, değer ve yaşam biçimi olarak tanımlanmaktadır (Güvenç, 2020; Seviğ ve Tanrıverdi, 2014). Beslenme alışkanlıkları, dini inançlar, aile ve toplum içerisindeki roller, sosyal ilişkiler üzerinde etkili olan kültür, bireyleri anlamaya yönelik bir bakış açısı sunmaktadır. Dolayısıyla farklı kültürden bireylerin sağlık gereksinimlerinin, sağlık ve hastalığa yönelik algılarının anlaşılmasında kültür ve kültürel özelliklerin farkında olunması önem arz etmektedir (Seviğ ve Tanrıverdi, 2014). Özellikle son yıllarda afetler, savaşlar, ekonomik yetersizlikler nedeniyle yaşanan göçler, sağlık turizminin

yaygınlaşması ve gelişmiş ülkelerin mevcut hemşire açığını kapatmak amacıyla gerçekleşen farklı kültürden hemşirelerin göçü ülkemizde sağlık bakım ortamlarının çok kültürlü bir yapıya dönüşmesine neden olmuştur. Bu durum hastalar ile güvenli ve etkili iletişim kurması beklenen hemşirelere yeni rol ve sorumluluklar yüklemektedir (Bilgiç ve Şahin, 2019; Gür ve Yılmaz, 2021; Şekerci, 2021; Tanrıverdi ve ark., 2019).

İlk olarak Madeleine Leininger tarafından ortaya konulan Kültürlerarası Hemşirelik kavramı 1980 yılından itibaren inanç ve değerlere saygılı ve kültüre özgü hemşirelik bakımının sağlanması amacıyla yaygın olarak kullanılmaktadır (Bilgiç ve Şahin, 2019). Leininger kültürel yeterli hemşirelik bakımını, iyilik ve esenliği sürdürme ya da hastalık, engellilik ve ölümlerle baş etmeye yönelik gereksinimlerin bireylerin yaşam biçimlerine uygun olarak duyarlı, yaratıcı ve anlamlı yollarla karşılanması ve kültüre uygun sağlık bilgisinin bakım uygulamalarında kullanılması olarak tanımlamaktadır. Leininger, hemşirelik bakımının bu amaca ulaşabilmesi için hemşirelerin farklı ve benzer kültürlere ve alt kültürlere yönelik bütüncül bakım ve kültürel olarak değerlendirme yapmaları gerektiğini vurguladığı Kültürel Bakımda Çeşitlilik ve Evrensellik Kuramını kültüre duyarlı bakım için bir rehber olarak geliştirmiştir (Leininger ve McFarland, 2006). Kurama göre bireyin sağlık ve hastalık algısını anlayabilmek için bireyin içinde bulunduğu çevre, dil, cinsiyet, ırk, politika, ekonomi ve kültür gibi sağlık bakımını etkileyen durumlar kültüre duyarlı hemşirelik bakımının sunulmasında ele alınmaktadır (Abitz, 2016; Başlı ve ark., 2018). Ayrıca kuram kültürel bilgiye dayalı bakımın sunulmasında hemşirenin sorumluluklarını kültürel bakımın ve devamlılığının sağlanması, kültürel bakımın uyumlaştırılması ve kültürel bakımın yeniden yapılandırılması amacıyla hastaya yardımcı olma olarak tanımlamaktadır (Pektekin, 2013). Hemşirelik bakımında bu sorumlulukların yerine getirilebilmesi ve kültüre duyarlı hemşirelik bakım çıktılarına ulaşılabilmesi hemşirelerin bakım verdikleri bireylerin kültürel olarak kendilerinden farklı olduğunu kabul etmeleri, farklı kültürlere yönelik bilgi sahibi olmaları ve kültürel özelliklere saygı göstermeleri ile gerçekleşmektedir (Bilgiç ve Şahin, 2019; Tanrıverdi, 2015).

Kültürel olarak farklı olanın kabulü ile başlayan kültürel yeterli hemşire olma süreci kültürel duyarlılığı da kapsayan bir süreç olarak ele alınmaktadır (Gözüm ve ark., 2016; Tanrıverdi, 2017). Bu kapsamda, kendi sahip olduğu kültürden farklı bireylere karşı hassasiyet geliştirme olarak tanımlanan kültürel farkındalığa ve başkalarının duygu ve ihtiyaçlarının farkına varabilme, farklılıklara saygı gösterebilme olarak ifade edilen kültürel duyarlılığa sahip hemşirelerin kültürel olarak yeterli olduğu düşünülmektedir (Giger ve ark., 2007). Küreselleşme ile birlikte kültürel farkındalık ve kültürel yeterliliğin hemşireler için temel beceriler haline geldiği vurgulanmaktadır (Bilgiç ve Şahin, 2019; Birimoğlu Okuyan 2019). Bu kapsamda son yıllarda sağlık kurumları ve oluşturulan sağlık politikaları toplumun kültürel çeşitliliğinin göz önünde bulundurularak herkese eşit sağlık hizmeti sunulmasına odaklanmaktadır (Bilgiç ve Şahin, 2019). Hemşireliğin Geleceği raporu da sağlığın sosyal belirleyicileri, sağlık eşitliği, sağlık hizmetlerine erişim, kalite ve sağlıkta eşitliği geliştirmede hemşirenin rolü ve gelecek için hemşireler yetiştirme konularını ele almakla birlikte raporun ana teması günümüzde ve gelecekte sağlıkta eşitliğin sağlanması ve sürdürülmesi için hemşireleri hazırlamak olarak vurgulanmaktadır (National Academy of Sciences, Engineering, and Medicine, 2021). Bu kapsamda hemşirelerden bakımın planlanması ve sağlanmasında bireyleri ve bireylerin içinde buldukları kültürün özelliklerini de ele alan, kültürel olarak duyarlı ve yeterli sağlık hizmetlerini sunmaları beklenmektedir (American Association of Colleges of Nursing, 2021; National Academy of Sciences, Engineering, and Medicine, 2021). Hemşirelik eğitimi süresince kazanılması beklenen bu beceriler verilen hemşirelik eğitimi ve eğitim ortamlarının da yenilenmesi ve geliştirilmesi ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. 21.yüzyıl hemşirelik eğitiminin öğrencilere bu becerileri kazandıracak şekilde planlanması, kültürel çeşitlilik, sağlık eşitliği, teknoloji, bilişim ve yaşam boyu öğrenme gibi çağdaş eğilim ve değerleri yansıtması gerektiği vurgulanmaktadır (American Association of Colleges of Nursing, 2021; Ludwig-Beymer, 2022). Hemşirelik eğitimine ilişkin yetkinlik alanlarını tekrar tanımlayan American Association of Colleges of Nursing (AACN) yeni başlayan hemşirelik öğrencilerinin profesyonel özellikleri arasında bireysel farklılıklara ve farklı topluluklara saygı

göstermelerinin, ileri seviyedeki hemşirelik öğrencilerinden ise bireysel farklılıklara saygı göstermelerinin yanı sıra tüm ekip üyelerini de kapsayacak şekilde kültürel çeşitlilik ve eşitliğe saygının yer aldığını bildirmektedir (AACN, 2021). Bu beklentiler hemşirelik öğrencilerinin kültüre duyarlı hemşirelik bakımına ilişkin bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi ve mevcut hemşirelik müfredatlarının öğrencilerde bu becerileri kazandıracak şekilde düzenlenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Literatürde hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıkları (Birimoğlu Okuyan, 2019), kültürel farkındalıkları (Ceylantekin ve Öcalan, 2016; Muslu ve Tuzcu, 2022), kültürlerarası hazır bulunuşluluğunu (O'Brien ve ark., 2021), empati düzeyleri ile kültürlerarası duyarlılıkları arasındaki ilişkiyi (Egelioglu Cetişli ve ark., 2016), kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zeka arasındaki ilişkiyi (Abaslı ve Polat, 2019), kültürlerarası iletişim yeterliliği (Uyanık ve Tanrıverdi, 2021), göçmen hastalara bakım veren hemşirelik öğrencilerinin kültürel duyarlılık düzeyleri ve deneyimleri, kültürlerarası duyarlılık ve etnik merkezilik arasındaki ilişkisini (Bilgiç ve Şahin, 2019), kültürel duyarlılığın kendini belirleme ile ilişkisini (Şekerci, 2021) ele alan araştırmalar bulunmaktadır. Hemşirelik öğrencilerinin kültürel farklılıkları ve benzerlikleri tanımlaması ve bireylerin kültürel farklılıklarına duyarlı olma düzeylerinin belirleneceği bu çalışmanın öğrencilerin kültürel yeterlilik sürecinde tamamlanması gereken alanlara ilişkin kanıt sunacağı düşünülmektedir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın türü ve amacı

Bu araştırma hemşirelik öğrencilerinin kültürel farkındalık ve kültürel duyarlılık düzeylerinin belirlenmesi ve öğrencilerin kültüre duyarlı hemşirelik bakımına yönelik görüşlerinin incelenmesi amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırma soruları

- Hemşirelik öğrencilerinin kültürel farkındalık düzeyi nedir?
- Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyi nedir?
- Hemşirelik öğrencilerinin kültüre duyarlı hemşirelik bakımına yönelik görüşleri nelerdir?
- Hemşirelik öğrencilerinin tanımlayıcı özelliklerine göre kültürel farkındalık ve kültürlerarası duyarlılık düzeyleri arasında fark var mıdır?
- Öğrencilerin kültürel farkındalık ve kültürlerarası duyarlılık düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın evreni ve örnekleme

Batı Karadeniz Bölgesinde bir devlet üniversitesinde 2., 3. ve 4. sınıfta aktif olarak öğrenim görmekte olan 628 öğrenci araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Eğitim müfredatı kapsamında hastanede uygulama yapma deneyimi olamayan 1.sınıf öğrencileri araştırmaya dahil edilmemiştir. Araştırmada örnekleme yöntemine gidilmemiş olup, evrenin tümüne ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan 332 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Kayıt yaptırıp öğrenimine devam etmeyen 30 öğrenci ve araştırmaya katılmayı kabul etmeyen 266 öğrenci araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Örneklem evrenin %52.8'ini temsil etmektedir.

Veri toplama araçları

Araştırmanın verileri Tanıtıcı Bilgi Formu, Kültürel Farkındalık Ölçeği, Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği ve Kültüre Duyarlı Hemşirelik Bakımına İlişkin Görüş Formu kullanılarak toplanmıştır. Veri toplama araçlarına ilişkin açıklama aşağıda yer almaktadır.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Yaş, cinsiyet, öğrenim gördüğü sınıf, yaşadığı yer, yabancı dil bilme, yurt dışına çıkma gibi bazı sosyo-demografik özellikleri ile farklı kültürden arkadaşı olma, farklı kültürlerden iletişim araçlarını kullanma, kültürel farklılık gösteren hastalara hemşirelik bakımı sunma ve yabancı bir ülkede hemşire olarak çalışmayı isteme gibi sosyo-kültürel özelliklere yönelik sorulardan oluşmaktadır (Bilgiç ve Şahin, 2019; Birimoğlu Okuyan, 2019; Şekerci, 2021).

Kültürel Farkındalık Ölçeği: Rew ve ark. (2003) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması İz ve Temel (2017) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach's alpha katsayısı 0.89 olarak bulunmuştur. Genel eğitim deneyimleri, bilişsel farkındalık, davranışlar/etkileşimlerde rahatlık ve hasta bakımı/klinik ve araştırma konuları olmak üzere dört alt boyut, 36 maddeden oluşan ölçek kesinlikle katılmıyorum ve kesinlikle katılıyorum ifadeleri arasında 1'den 7'ye kadar puanlandırılmıştır. Ölçekte 8,9,12,16,19,22 ve 36. maddeler ters kodlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 36, en yüksek puan ise 252 puandır. Ölçekten alınan puanın artması kültürel farkındalığın yüksek olduğunu göstermektedir (İz ve Temel, 2017). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach's alpha katsayısı 0.87 olarak belirlenmiştir.

Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği: Chen ve Starosta (2000) tarafından geliştirilen Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeğinin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 2011 yılında Bulduk, Tosun ve Ardic tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach's alpha katsayısı 0.72 olarak saptanmıştır. 24 madde ve beşli likert tipinde olan ölçekten alınabilecek toplam puan 24 – 120 aralığındadır. İletişimde sorumluluk, kültürel farklılıklara saygı, iletişimde kendine güvenme, iletişimden hoşlanma ve iletişimde dikkatli olma altboyutları bulunan ölçekte 2, 4, 7, 9, 12, 15, 18, 20 ve 22. maddeler ters olarak kodlanmaktadır. Ölçekten alınan toplam puan arttıkça kültürlerarası duyarlılık da artmaktadır (Bulduk, Tosun ve Ardic, 2011). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach's alpha katsayısı 0.71 olarak bulunmuştur.

Kültüre Duyarlı Hemşirelik Bakımına İlişkin Görüş Formu: Bu form, Amerikan Hemşirelik Akademisi ve Kültürlerarası Hemşirelik Derneği tarafından geliştirilen Hemşirelik Bakımında Kültürel Yeterlilik için Uygulama Standartları temel alınarak hazırlanmıştır (Douglas ve ark., 2014; Tanrıverdi, 2015). Sosyal adalet (ifade 1,22), eleştirel düşünme (ifade 2,5), kültürlerarası hemşirelik bilgisi (ifade 3,13,15), kültürel uygulama (ifade 4,17,24), sağlık bakım sistemleri ve kurumlar (ifade 6,19,21), hasta savunuculuğu ve güçlendirme (ifade 7,20), çok kültürlü iş gücü (ifade 8), eğitim ve öğretim (ifade 9), kültürlerarası iletişim (ifade 10,18,23), kültürlerarası liderlik (ifade 14,16), politika geliştirme (ifade 11) ve kanıta dayalı uygulama ve araştırma (ifade 12) standartları ile ilgili 24 ifadeden oluşan form 5'li likert tipinde hazırlanmıştır. Öğrencilerin kültürel yeterli bakım standartlarına katılma düzeylerini değerlendiren form anlaşılabilirlik ve uygunluk bakımından üç uzman tarafından (Hemşirelik Esasları, İç Hastalıkları Hemşireliği ve Halk Sağlığı Hemşireliği alanlarında uzman) anlam bütünlüğü ve uygunluk açısından incelenmiştir. Uzman görüşü sonrası formun kapsam geçerlilik indeksi Davis tekniği kullanılarak 0.90 olarak hesaplanmış olup, iç tutarlılık katsayısı 0.87 olarak belirlenmiştir.

Verilerin toplanması

Başka bir ilde bulunan devlet üniversitesinde hemşirelik bölümü 4.sınıfta öğrenim görmekte olan 10 öğrenci ile pilot uygulama gerçekleştirilmiş olup, öneriler doğrultusunda veri toplama araçları düzenlenmiştir. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından Aralık 2022 – Şubat 2023 tarihleri arasında öğrenciler ile yüz yüze toplanmıştır. Veri toplama formlarının uygulaması her öğrenci için yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür.

Verilerin analizi

Veriler bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Tanıtıcı bilgiler sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma olarak sunulmuştur. Kültürel farkındalık ve kültürlerarası duyarlılık ölçek toplam ve ölçek altboyut puanları ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler olarak verilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Kültürel farkındalık, kültürlerarası duyarlılık ve tanıtıcı özellikleri arasındaki ilişkinin analizinde veri tipine uygun olarak Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testleri kullanılmıştır. Kruskal Wallis testi sonrası anlamlı fark tespit edilen gruplar arasında post hoc analizler Mann Whitney U testi ile yapılmıştır. Kültürel farkındalık ve kültürlerarası duyarlılık arasındaki ilişkinin belirlenmesinde Spearman testi kullanılmıştır. Korelasyon katsayısının değerine göre korelasyon derecesi 1.00-0.90 çok yüksek, 0.89-0.70 yüksek, 0.69-0.40 orta, 0.39-0.20 düşük, 0.19-0.01 önemsiz ilişki derecesi olarak değerlendirilmiştir (Ankaralı, Cangür ve Sungur, 2015; İnkaya ve Tüzer, 2018).

Ölçeklerin güvenilirliği Cronbach's alpha ile analiz edilmiştir. Araştırmada anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak alınmıştır.

Araştırmanın etik yönü

Araştırmanın yapıldığı devlet üniversitesi ve üniversitenin Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu araştırmanın yapılması için onay (Karar no:2022/471) vermiştir. Araştırma kapsamında kullanılan ölçeklerin izinleri için e-mail aracılığı ile yazarlara ulaşılmıştır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayalı olup, araştırmaya katılan öğrencilerden yazılı onam alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21.04 ± 1.24 olup, %78.3'ünün kadın olduğu, %34.6'sının yaşamının büyük bölümünü Marmara bölgesinde geçirdiği, %83.4'ünün yurttan kaldığı, %57.2'sinin 2.sınıfta öğrenim gördüğü belirlenmiştir. Öğrencilerin %68.7'si hemşirelik bölümünü isteyerek seçtiğini belirtmiş, %31.3'ü ise hemşirelik mesleğini seçme nedenlerini ailenin isteği, aldığı puanın uygun olması ve iş bulma olanağının fazla olması olarak ifade etmiştir. Araştırmaya katılanların %60.5'inin anadili dışında başka bir dili anlayabildiği, %82.8'inin anadili dışında konuşabildiği bir dil olmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin %91.3'ü daha önce yurt dışına çıkmadığını belirtmekle birlikte %55.7'si başka kültürlerden bireylerle bir arada bulunduğunu ve %30.4'ü sosyal medyada farklı kültürlerden bireylerle iletişim kurduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların %56.0'sı öğrenci değişim programları ile eğitim amaçlı farklı bir ülkeye gitmek istedikleri, %55.1'i ise mezun olduktan sonra yabancı bir ülkede çalışmayı düşündükleri yönünde yanıt vermiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri (n=332)

		n	%
Cinsiyet	Kadın	260	78.3
	Erkek	72	21.7
Yaşamının büyük bölümünü geçirdiği bölge	Akdeniz	14	4.2
	Karadeniz	79	23.8
	Marmara	115	34.6
	Ege	13	3.9
	Doğu Anadolu	21	6.3
	İç Anadolu	50	15.1
	Güneydoğu Anadolu	36	10.8
	Yurtdışı	4	1.2
Kaldığı yer	Aile ile birlikte	39	11.7
	Yurt	277	83.4
	Arkadaşları ile evde	12	3.6
	Evde tek başına	4	1.2
Öğrenim gördüğü sınıf	2.sınıf	190	57.2
	3.sınıf	43	13.0
	4.sınıf	99	29.8
Hemşirelik bölümünü isteyerek seçme	Evet	228	68.7
	Hayır	104	31.3
Kendi anadili dışında anlayabildiği bir dil	Var	131	39.5
	Yok	201	60.5
Kendi anadili dışında konuşabildiği bir dil	Var	57	17.2
	Yok	275	82.8
Yurt dışına çıkma durumu	Evet	29	8.7
	Hayır	303	91.3
Başka kültürden bireylerle bir arada bulunma	Evet	185	55.7
	Hayır	147	44.3
Sosyal medyada farklı kültürden bireylerle iletişim kurma	Evet	101	30.4
	Hayır	231	69.6
Öğrenci değişim programları ile başka bir ülkeye eğitim amaçlı gitmeyi isteme	Evet	186	56.0
	Hayır	146	44.0

Mezuniyet sonrası yabancı bir ülkede çalışmayı düşünme	Evet	183	55.1
	Hayır	149	44.9
Farklı kültürden hastaya yaklaşım ile ilgili eğitim alma	Evet	11	3.3
	Hayır	321	96.7
Farklı kültürden hastaya bakım verme deneyimi	Evet	91	27.4
	Hayır	241	72.6
TOPLAM		332	100

Çalışmaya katılan öğrencilerin %3.3'ü farklı kültürden hastaya yaklaşım ile ilgili eğitim aldığını, %27.4'ü ise farklı kültürden hastaya bakım verme deneyimi olduğunu belirtmiştir. Bu öğrencilerin farklı kültürden hastaya bakım verirken en fazla iletişim %24.4, en az eğlence/sosyal aktivitelere ilişkin özelliklere dikkat ettikleri ve en fazla iletişim %22.3 alanında zorluk yaşadıkları bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin farklı kültürden hastaya hemşirelik bakımı verirken dikkat ettiği ve zorluk yaşadığı alanlar (n=332)

		Evet		Hayır	
		n	%	n	%
Farklı kültürden hastaya bakım verirken dikkat edilen özellikler*	Mahremiyet	78	23.5	254	76.5
	Dini inançlar	58	17.5	274	82.5
	Beslenme	28	8.4	304	91.6
	İletişim	81	24.4	251	75.6
	Hijyen alışkanlıkları	46	13.9	286	86.1
	Örf/adetleri	51	15.4	281	84.6
	Eğlence/sosyal aktiviteler	1	0.3	331	99.7
	Cinsiyet	51	15.4	281	84.6
Farklı kültürden hastaya bakım verirken zorluk yaşanan alanlar*	İletişim	74	22.3	258	77.7
	Tedavi	11	3.3	321	96.7
	Bakım	28	8.4	304	91.6
	Eğitim	52	15.7	280	84.3
	Dini inançlar	21	6.3	311	93.7
	Beslenme	7	2.1	325	97.9
	Örf/adetleri	12	3.2	320	96.4
	Geleneksel sağlık uygulamaları	8	2.4	324	97.6

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Öğrencilerin kültürel farkındalık toplam puanı 168.0 ± 22.8 olarak bulunmuştur. Alt boyutlara ait puanlar ise davranışlar/etkileşimlerde rahatlık alt boyutu için 61.0 ± 8.7 , genel eğitim deneyimleri alt boyutu için 56.0 ± 12.8 , bilişsel farkındalık alt boyutu için 33.0 ± 7.1 ve hasta bakımı/klinik ve araştırma konuları alt boyutu için 16.0 ± 5.1 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada öğrenciler kültürlerarası duyarlılık ölçeğinden 91.0 ± 14.2 puan almıştır. Kültürlerarası duyarlılık alt boyutları ele alındığında iletişimde sorumluluk alt boyutundan 26.0 ± 3.9 , kültürel farklılıklara saygı alt boyutundan 25.0 ± 6.9 , iletişimde kendine güvenme alt boyutundan 17.0 ± 3.1 , iletişimde dikkatli olma alt boyutundan 12.0 ± 1.9 ve iletişimden hoşlanma alt boyutundan 11.0 ± 2.5 puan alındığı saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin Kültürel Farkındalık ve Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği toplam ve alt boyut puanları (n=332)

	$\bar{x} \pm SS$	Min-Max
Kültürel Farkındalık Ölçeği toplam puan	168±22.8	105-220
Genel eğitim deneyimleri	56.0±12.8	28-86
Bilişsel farkındalık	33.0±7.1	12-47
Davranışlar/etkileşimlerde rahatlık	61.0±8.7	32-75
Hasta bakımı/klinik ve araştırma konuları	16.0±5.1	6-32
Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği toplam puan	91±14.2	60-111
İletişimde sorumluluk	26.0±3.9	13-35
Kültürel farklılıklara saygı	25.0±6.9	15-64
İletişimde kendine güvenme	17.0±3.1	10-25
İletişimden hoşlanma	11.0±2.5	4-15
İletişimde dikkatli olma	12.0±1.9	4-15

Kültürel farkındalık ölçeği ile kültürel duyarlılık arasındaki ilişki incelendiğinde, kültürel farkındalık düzeyleri ile kültürlerarası duyarlılık ($r=0.48$, $p<0.01$) ve kültürel farklılıklara saygı ($r=0.46$, $p<0.01$). alt boyutu arasında orta düzeyde pozitif yönde; iletişimde sorumluluk ($r=0.34$, $p<0.05$), iletişimde kendine güvenme ($r=0.39$, $p<0.05$), iletişimden hoşlanma ($r=0.38$, $p<0.01$), ve iletişimde dikkatli olma ($r=0.30$, $p<0.01$) alt boyutları arasında ise pozitif ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri ile genel eğitim deneyimleri ($r=0.37$, $p<0.01$) ve bilişsel farkındalık ($r=0.14$, $p<0.01$) alt boyutları arasında düşük düzeyde, davranışlar/etkileşimlerde rahatlık ($r=0.58$, $p<0.01$) ve hasta bakımı/klinik ve araştırma konuları ($r=0.67$, $p<0.05$) alt boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Tablo 4).

Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre kültürel farkındalık ve kültürlerarası duyarlılık ölçeği puanları karşılaştırıldığında ölçek puanlarının cinsiyet, öğrenim gördüğü sınıf, anadili dışında anlayabildiği dil, yurt dışına çıkma deneyimi ve başka kültürden bireylerle bir arada bulunma durumuna göre anlamlı fark göstermediği saptanmıştır ($p>0.05$) Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinden Karadeniz bölgesinde yaşayanların, evde tek başına kalanların, hemşirelik bölümünü kendi isteği ile tercih edenlerin, anadili dışında başka bir dil konuşabilenlerin ve öğrenci değişim programları ile başka bir ülkeye eğitim amaçlı gitmeyi isteyenlerin kültürel farkındalıkları diğer öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Yurttan kalan, sosyal medyada farklı kültürden bireylerle iletişim kuran, eğitim amaçlı farklı bir ülkeye gitmeyi isteyen ve mezuniyet sonrası yabancı bir ülkede çalışmayı düşünen öğrencilerin kültürlerarası duyarlılıklarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$) (Tablo 5).

Hemşirelik öğrencilerinin kültüre duyarlı hemşirelik bakımına ilişkin ifadelerine yönelik yanıtları incelendiğinde hemşirelik öğrencilerinin;

%56.9'unun "Hemşireler sağlık bakımının sunulmasında herkes için adaleti teşvik etmelidir." ifadesine kesinlikle katılıyorum, %59.6'sının "Hemşireler farklı kültürden bireylerin bakımında uyguladıkları hemşirelik girişimlerinin etkinliğini test etmelidir." ifadesine katılıyorum, %39.8'inin "Hemşireler farklı kültürden hastalara bakım verebilmek için mutlaka yabancı dil bilmelidir." ifadesine tarafsızım ve "Kültüre uygun hemşirelik bakımının planlanmasında tek söz sahibi hemşire olmalıdır." ifadesine %30.4'ünün katılmıyorum, %23.5'inin ise aynı ifadeye kesinlikle katılmıyorum yanıtı verdikleri belirlenmiştir (Tablo 6).

Tablo 4. Kültürel Farkındalık Ölçeği ve alt boyutları ile Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği ve alt boyutları arasındaki korelasyon analizi sonuçları (n=332)

		Kültürlerarası duyarlılık	İletişimde sorumluluk	Kültürel farklılıklara saygı	İletişimde kendine güvenme	İletişimden hoşlanma	İletişimde dikkatli olma
Kültürel farkındalık	r	0.48	0.34	0.46	0.39	0.38	0.30
	p	p<0.01	p<0.05	p<0.01	p<0.01	p<0.01	p<0.01
Genel eğitim deneyimleri	r	0.37	0.49	0.35	0.34	0.18	0.29
	p	p<0.01	p<0.01	p<0.01	p<0.01	p<0.01	p<0.01
Bilişsel farkındalık	r	0.14	0.32	0.24	0.61	0.66	0.20
	p	p<0.01	p<0.01	p<0.01	p<0.05	p<0.05	p<0.01
Davranışlar etkileşimlerde rahatlık	r	0.58	0.48	0.50	0.39	0.53	0.24
	p	p<0.01	p<0.01	p<0.01	p<0.01	p<0.01	p<0.01
Hasta bakımı/ klinik ve araştırma konuları	r	0.67	0.90	0.36	0.20	0.46	0.64
	p	p<0.05	p<0.05	p<0.05	p<0.05	p<0.05	p<0.05

r: Spearman Korelasyon Testi

Tanıtıcı Özellikler		Kültürel Farkındalık		Kültürlerarası Duyarlılık	
		$\bar{x} \pm SS$	Test değeri	$\bar{x} \pm SS$	Test değeri
Yaşamının büyük bölümünü geçirdiği bölge	Akdeniz ^a	156.5±13.6	$X^2= 2.735$ $p=0.00$ $b>a$	85.0±11.3	$X^2= 1.211$ $p=0.97$
	Karadeniz ^b	183.0±26.7		86.0±12.4	
	Marmara	174.0±21.2		95.0±13.9	
	Ege	162.0±13.3		86.0±8.2	
	Doğu Anadolu	159.0±11.1		92.0±10.1	
	İç Anadolu	162.0±24.3		90.0±10.1	
	Güneydoğu Anadolu	162.0±23.0		91.5±22.7	
	Yurtdışı	155.0±9.2		91.5±7.5	
Kaldığı yer	Aile ile birlikte ^a	151.0±22.8	$X^2= 16.39$ $p=0.001$ $c>a$	85.0±7.6	$X^2= 9.205$ $p=0.027$ $b>a$
	Yurt ^b	171.0±22.6		92.0±14.9	
	Arkadaşları ile evde	175.0±18.5		85.5±12.3	
	Evde tek başına ^c	186.0±11.3		86.0±7.5	
Hemşirelik bölümünü isteyerek seçme	Evet	174.0±22.6	$z = -5.924$	92.0±12.9	$z = -1.753$
	Hayır	155.0±19.8	$p=0.00$	87.5±16.8	$p=0.08$
Kendi anadili dışında konuşabildiği bir dil	Var	183.0±24.2	$z = -3.987$	91.0±11.9	$z = -1.086$
	Yok	164.0±22.0	$p=0.00$	91.0±14.6	$p=0.278$
Sosyal medyada farklı kültürden bireylerle iletişim kurma	Evet	173.0±24.4	$z = -1.407$	93.0±12.5	$z = -4.446$
	Hayır	167.0±22.0	$p=0.15$	88.0±14.6	$p=0.00$
Öğrenci değişim programları ile başka bir ülkeye eğitim amaçlı gitmeyi isteme	Evet	175.0±23.2	$z = -4.442$	93.0±16.1	$z = -4.563$
	Hayır	162.0±20.7	$p=0.00$	85.0±10.3	$p=0.00$
Mezuniyet sonrası yabancı bir ülkede çalışmayı düşünme	Evet	174.0±24.1	$z = -1.892$	92.0±15.0	$z = -2.932$
	Hayır	164.0±21.1	$p=0.58$	88.0±12.7	$p=0.003$

Tablo 5. Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile kültürel farkındalık ve kültürlerarası duyarlılıklarının karşılaştırılması (n=332)

X^2 : Kruskal Wallis H, z : Mann Whitney U

Tablo 6. Öğrencilerin kültüre duyarlı hemşirelik bakımına yönelik görüşleri (n=332)

İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Tarafsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1.Hemşireler sağlık bakımının sunulmasında herkes için adaleti teşvik etmelidir.	5	1.5	3	0.9	27	8.1	108	32.5	189	56.9
2.Hemşirenin kendi kültürel değerleri ve inançları hemşirelik bakımında etkilidir.	31	9.3	28	8.4	102	30.7	138	41.6	33	9.9
3.Hemşire bakım verdiği bireyin kültürel özelliklerine ilişkin bilgi sahibi olmalıdır.	2	0.6	23	6.9	45	13.6	133	40.1	129	38.9
4.Hemşirelik bakımı farklı kültürdeki birey ve ailesinin gelenek, inanç ve değerlerine uygun olarak planlanmalıdır.	2	0.6	18	5.4	23	6.9	141	42.5	148	44.6
5.Hemşirelik bakım planı hazırlanırken hemşire bakım verdiği bireyin kültürel özellikleri ile kendi kültürel özelliklerinin benzer ve farklı yönlerini ele alabilmelidir.	2	0.6	9	2.7	41	12.3	160	48.2	120	36.1
6.Farklı kültürden hastaların bakımı esnasında karşılaşılan dil, dini inançlar ve geleneksel uygulamalara ilişkin sorunların çözümünde sağlık kurumları hemşirelere gereken desteği sağlamalıdır.	2	0.6	4	1.2	25	7.5	145	43.7	156	47.0
7.Hemşireler farklı kültürden hastaların bakımında hastaya zarar vermeyen geleneksel uygulamaların yerine getirilmesinde hastaya destek olmalıdır.	2	0.6	4	1.2	52	15.7	161	48.5	113	34.0
8.Bakımın sunulmasında hemşireler farklı kültürel özelliklere sahip ekip üyelerinin dahil edilmesine yönelik çaba harcamalıdır.	5	1.5	14	4.2	47	14.2	161	48.5	105	31.6
9.Kültüre duyarlı hemşirelik bakımı için gerekli kültürel bilgi ve beceri hemşirelik eğitimi sürecinde kazanılmalıdır.	5	1.5	14	4.2	59	17.8	153	46.1	101	30.4
10.Hemşire ve hasta arasında etkili ve güvene dayalı iletişim sağlanmadıkça kültüre uygun ve yeterli bakım gerçekleşemez.	6	1.8	13	3.9	54	16.3	162	48.8	97	29.2
11.Hemşireler farklı kültürel gruplara uygun hemşirelik bakımının sunulabilmesi için sağlık politikalarının oluşturulmasında rol oynamalıdır.	4	1.2	12	3.6	61	18.4	169	50.9	86	25.9
12.Hemşireler farklı kültürden bireylerin bakımında uyguladıkları hemşirelik girişimlerinin etkinliğini test etmelidir.	2	0.6	8	2.4	60	18.1	198	59.6	64	19.3

Tablo 6. Öğrencilerin kültüre duyarlı hemşirelik bakımına yönelik görüşleri (n=332) (Tablonun devamı)

İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Tarafsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
13.Kültüre duyarlı hemşirelik bakımı için gerekli kültürel bilgi ve beceri mezun olduktan sonra klinik alanda kazanılmalıdır.	15	4.5	32	9.6	78	23.5	136	41.0	71	21.4
14.Hemşireler kültüre duyarlı hemşirelik bakımına ilişkin uygulama standartlarının oluşturulabilmesi için mesleki dernekler ile birlikte çalışmalıdır.	8	2.4	9	2.7	120	36.1	156	47.0	39	11.7
15.Hemşireler kültüre duyarlı bakımı planlayabilmek için çalıştığı bölgede bulunan farklı kültürel gruplar hakkında bilgiye sahip olmalıdır.	4	1.2	11	3.3	49	14.8	180	54.2	88	26.5
16.Kültüre uygun hemşirelik bakımının planlanmasında tek söz sahibi hemşire olmalıdır.	78	23.5	101	30.4	55	16.6	68	20.5	30	9.0
17.Hemşire hastanın bakım ve tedavi uygulamaları esnasında hastanın kültürüne uygun olarak davranmalıdır.	1	0.3	5	1.5	54	16.3	149	44.9	123	37.0
18.Hemşirenin hastanın kültürel özelliklerine uygun olarak hemşirelik bakımını planlaması hasta hemşire iletişimini olumlu etkiler.	5	1.5	11	3.3	16	4.8	168	50.6	132	39.8
19.Hemşirelerin her hastanın kültürüne uygun bakımı planlamak için zamanları yeterli değildir.	13	3.9	20	6.0	109	32.8	116	34.9	74	22.3
20.Kültüre uygun hemşirelik bakımı hastanın memnuniyetini artırır.	1	0.3	6	1.8	18	5.4	182	54.8	125	37.7
21.Hemşireler farklı kültürden hastalara bakım verebilmek için mutlaka yabancı dil bilmelidir.	18	5.4	37	11.1	132	39.8	114	34.3	31	9.3
22.Hemşireler farklı kültürlerden olan bireylerin değerlerine saygı göstermelidir.	0	0.0	12	3.6	12	3.6	173	52.1	135	40.7
23.Hemşireler bakım sürecinde hasta ve ailesinin hasta bakımına yaklaşım ve beklentilerini değerlendirmelidir.	1	0.3	7	2.1	24	7.2	189	56.9	111	33.4
24.Hemşireler bakım planını ve hemşirelik girişimlerini hastanın kültürel özelliklerine uygun olarak gerçekleştirmelidir.	2	0.6	11	3.3	24	7.2	194	58.4	101	30.4

TARTIŞMA

Çok kültürlü günümüz sağlık bakım ortamları sağlık profesyonellerinin hizmet verdikleri toplum içerisindeki çeşitli kültürlerin farkında ve kültürel özelliklere duyarlı, etnik merkezlikten uzak, kültürel yeterli bakım vermelerini gerektirmektedir. Bu gereksinim doğrultusunda öğrencilerin eğitim sürecinde bu becerileri kazanmış olmaları hedeflenmektedir. Bu araştırmada hemşirelik öğrencilerinin kültürel farkındalık ve kültürlerarası duyarlılık düzeyleri ve arasındaki ilişki ve öğrencilerin kültürel yeterli hemşirelik bakımı standartlarına yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerin %3.3'ü farklı kültürden hastaya yaklaşım ile ilgili eğitim aldığını bildirmiştir. Ülkemizde doğu ve batı bölgelerdeki hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir diğer çalışmada batı bölgesinde öğrenim görmekte olan hemşirelik öğrencilerinin %37.5'inin, doğu bölgesindeki öğrencilerin ise %19.3'ünün kültürlerarası hemşirelik eğitimi aldığı belirlenmiştir (Beser ve ark., 2021). Ceylan ve Çetinkaya'nın yaptığı çalışmada da benzer olarak hemşirelik öğrencilerinin %6.0'sı kültürel bakıma yönelik eğitim aldığını belirtmiştir (Ceylan ve Çetinkaya, 2022). Yalçın ve Öztürk'ün hemşirelik ve ebelik öğrencileri ile gerçekleştirdiği araştırmada öğrencilerin çoğunluğu (%79.5) kültürlerarası bakım ile ilgili eğitim aldıklarını belirtmekle birlikte yalnızca %28.2'si hemşirelik ve ebelik uygulamalarında hastanın kültürünün önemli olduğunu ifade etmiştir (Yalçın ve Öztürk, 2022). Yiğit, Çoşkun ve Alpteker'in araştırmasında çalışma bulgusu ile benzer olarak hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğunun (%95.5) kültürlerarası hemşirelik ile ilgili eğitim almadığı ve bu konuda eğitime gereksinim duydukları (%83.5) bulunmuştur (Yiğit, Çoşkun ve Alpteker, 2021). Yapılan çalışmalarda hemşirelik öğrencilerinin bütüncül hasta bakımında kültürün öneminin farkında olduklarını ortaya koymaları kültüre duyarlı hemşirelik bakımının sunulmasında sevindirici bir durumdur. Ancak kültürlerarası hemşirelik dersinin müfredatta 3. ya da 4. sınıfta yer alması ya da bu konunun çoğunlukla Halk Sağlığı Hemşireliği dersi kapsamında ele alınması daha erken dönemlerde öğrencilerin hastanın kültürünü bakımlarına dahil edememeleri ile sonuçlanmaktadır. Ayrıca Amerika ve Kanada'da 2011 yılından itibaren müfredata dahil edilen kültürlerarası hemşirelik kavramı, ülkemizde son yıllarda ele alınan bir kavram olarak ön plana çıkmaktadır. Bu doğrultuda şu anda klinikteki hemşirelerin de müfredatta kültüre duyarlı bakıma ilişkin eğitim almamış olmaları, klinikte hemşirelerden de öğrenen öğrencilerin uygun rol model ile karşılaşmalarıyla sonuçlanmış olabilir.

Öğrencilerin %27.4'ü farklı kültürden hastaya bakım verme deneyimi olduğunu belirtmiştir. Bu öğrencilerin farklı kültürden hastaya bakım verirken en fazla iletişim (%24.4), en az eğlence/sosyal aktiviteler (%0.3) ilişkin özelliklere dikkat ettikleri ve en fazla iletişim (%22.3) alanında zorluk yaşadıkları bulunmuştur. Bu sonuç ile benzer olarak Ceylan ve Çetinkaya'nın (2022) yaptığı araştırmada öğrencilerin çoğunluğunun göçmen hastalara kültürel bakım sağlamada sorun yaşadığı ve başlıca sorunların iletişim, mahremiyet ve geleneksel uygulamalara ilişkin yaşandığı bulunmuştur. Bu çalışmada da öğrencilerin kültürel bakım planlarken en fazla iletişim alanına dikkat ettikleri ve yine en fazla iletişim ile ilişkili sorun yaşadıkları saptanmıştır. Yine Ceylan ve Çetinkaya'nın çalışmasında katılımcıların yarısının bakım verdiği hastaya kültürel tanılama yapmadığı bildirilmiştir (Ceylan ve Çetinkaya, 2022). Stanley, Hayes ve Silverman (2014) tarafından gerçekleştirilen nitel çalışmada da hemşirelik öğrencileri kültürel farklılık gösteren hastalara bakım vermede zorluk yaşadıklarını, hastanın kültürel ihtiyaçlarını karşılamak yerine hastalığına odaklandıklarını ifade etmiştir. Aynı çalışmada öğrenciler farklı kültürden hastaya bakım verme konusunda hemşirelik eğitimi ve müfredatının yeterli olmadığını ve bu kapsamda kültürel bakıma yönelik uygulamalar ve ödevlerin bulunduğunu ancak kültürel bakımı uygulamalarına dahil etmede zorluk yaşadıklarını bildirmiştir (Stanley, Hayes ve Silverman, 2014). Çalışma sonuçları ile benzer şekilde başka bir çalışmada da iletişim farklı kültürden hastaya bakım vermede en fazla zorlanan alan olarak belirtilmiştir (Yalçın ve Öztürk, 2022). Yiğit, Çoşkun ve Alpteker'in (2021) araştırmasında öğrencilerin yarısından fazlasının hasta bakımı sırasında kültür farklılığına ilişkin sorun yaşadığı belirlenmiş; bireysel hijyen, bakımı üstlenen bireylerin olmaması, öğrencinin cinsiyeti, iletişim ve dil farklılığı öğrencilerin sıklıkla sorun yaşadığı alanlar olarak sıralanmıştır (Yiğit, Çoşkun ve Alpteker, 2021).

Çal, Çavuşoğlu ve Avcı'nın (2022) yaptığı çalışmada ortalama çalışma yılı 14 yıl olan hemşirelerin farklı kültürden hastaya bakım vermede kendilerini orta düzeyde yeterli hissettikleri ve büyük çoğunluğunun (%90.6) göçmen bireylere bakım vermede sorun yaşadığı bildirilmiştir (Çal, Çavuşoğlu ve Avcı, 2022). Hemşirelerle yapılan çalışmalarda farklı kültürden hastaya bakım verirken yaşanan sorunlar ele alındığında hasta ile iletişime yönelik sorunların ön plana çıktığı görülmektedir (Çal, Çavuşoğlu ve Avcı, 2022; Yılmaz ve ark., 2017). Kültürün sağlık bakımındaki etkisi ve kültürlerarası hemşireliğin gereklilikleri son yıllarda vurgulanmaktadır. Bununla birlikte pandemi döneminde hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalarını gerçekleştirememelerinin, farklı kültürden hastanın bakımına yönelik teorik bilgiyi uygulamaya aktaramamalarına yol açmış olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca kültürlerarası hemşirelik eğitiminin teorik bilginin yanı sıra öğrencinin uygulama olanağı bulduğu simülasyon uygulamaları, standardize hasta gibi aktif öğrenme ortamlarında desteklenmemesi de öğrencilerin edindikleri bilgiyi uygulamaya aktarmalarında zorluk yaşamalarına neden olabilmektedir.

Araştırmada öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık ölçeği toplam puanı 91.00 ± 14.2 olarak bulunmuş olup, ülkemizde yapılan diğer çalışmalarda da öğrencilerin kültürel duyarlılıklarının ortalamasının üzerinde olduğu saptanmıştır (Akca ve Ayaz-Alkaya, 2023; Alıcı, 2021; Baksi, Sürücü ve Duman, 2019; Bilgiç ve Şahin, 2019; Hergül, Gök ve İpiçürük, 2022; Kılıç ve Sevinç, 2018; Şekerci, 2021; Yiğit, Çoşkun ve Alpteker, 2021; Yalçın ve Öztürk, 2022; Yurttaş ve Aras, 2020). Literatürle paralellik gösteren bu bulgular doğrultusunda hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin orta düzeyde olduğu söylenebilir. Uluslararası literatürde ise Oh tarafından (2011) Kore'de hemşirelik öğrencileri ile yapılan çalışmada hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık puanı 102.74 ± 8.77 , Richards ve Doorenbos'un (2016) Hindistanda yaptığı çalışmada hemşirelik öğrencilerinin de yer aldığı sağlık bölümü öğrencilerinin kültürel duyarlılık puanının 97.78 ± 8.15 olduğu, Birimoğlu ve Nambiar Greenwood tarafından yapılan çalışmada İngiliz hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıklarının (95.25 ± 8.23) Türk hemşirelik öğrencilerinden (81.47 ± 7.45) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Birimoğlu ve Nambiar Greenwood, 2020; Oh, 2011; Richards ve Doorenbos, 2016). Japonyada yapılan hemşirelerin kültürel duyarlılıklarının incelendiği bir çalışmada ise hemşirelerin kültürel duyarlılık ölçeği puanı 76.33 ± 8.40 olarak bulunmuştur (Toda ve Maru, 2018). Ülkemizde de hemşirelerin kültürel duyarlılıklarının incelendiği çalışmalarda kültürlerarası duyarlılıklarının orta ve düşük düzeyde (Aslan ve Kızır, 2019; Çakmak ve ark., 2020; Kargın ve Çiftçi, 2020; Tanrıverdi ve ark., 2019) ve ölçekten alınan puanların hemşirelik öğrencilerine göre daha düşük olduğu görülmektedir. Bu bulgular ülkemizde yaşanan göçler ile ilişkili olarak çok kültürlü hasta popülasyonuna uygun hemşirelik bakımının sunulabilmesi amacıyla kültürlerarası hemşirelik bakımına yönelik eğitim programlarının ve eğitim müfredatlarının düzenlenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Nitekim hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıklarının daha yüksek olması sevindirici bir bulgu olmakla birlikte kültüre duyarlı hemşirelik bakımının sağlanmasında istenilen düzeyde değildir.

Öğrencilerin kültürel farkındalık puanları 168.0 ± 22.8 olarak bulunmuştur. Muslu ve Tuzcu'nun çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin kültürel farkındalık puanı 172.49 ± 30.25 olarak; Licen ve ark. tarafından Slovenya'da hemşirelik öğrencileri ile yapılan çalışmada 194.0 ± 19.63 olarak; Thornton tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise mezun olan hemşirelik öğrencilerinin kültürel farkındalık ölçeğinden en düşük 171.0, en yüksek 237.0 puan aldıkları bildirilmektedir (Licen, Karnjuš, & Prosen, 2021; Muslu ve Tuzcu, 2022; Thornton, 2017). Safipour ve ark.'nın (2017) çalışmasında ise son sınıf hemşirelik öğrencilerinin araştırma konuları alt boyutu dışında kültürel farkındalıklarının orta derecede yüksek olduğu saptanmıştır (Safipour ve ark., 2017). Yapılan çalışmalarda ülkemizde öğrenim görmekte olan hemşirelik öğrencilerinin kültürel farkındalık düzeylerinin diğer ülkelere göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Bu durumun kültüre duyarlı hemşirelik bakımı ve kültürlerarası hemşirelik konularının hemşirelik eğitimi müfredatında son zamanlarda yer alması, konu ile ilgili standart bir eğitim müfredatının yürütülmemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmada kültürel farkındalığı yüksek olan öğrencilerin daha fazla kültürlerarası duyarlılık gösterdikleri belirlenmiştir. Literatürde kültürlerarası duyarlılığı yüksek olan öğrencilerin kültürel zeka düzeylerinin de yüksek olduğu; kendine güveni olan öğrencilerin daha fazla kültürlerarası duyarlılığa sahip olduğu ve kültürlerarası duyarlılık ile etnik merkezçilik arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Abaslı ve Polat, 2019; Bilgiç ve Şahin, 2019; Şekerci, 2021). Campinha-Bacote (2002) kültürel yeterliliğin kültürel karşılaşmalar için fırsatların oluşturulduğu, kültürel istek, kültürel farkındalık, kültürel bilgi ve kültürel becerilere sahip hemşireler tarafından sağlanabileceğini vurgulamaktadır (Campinha-Bacote, 2002). Oelke ve ark. (2013) da klinik uygulamada kültüre uyumlu bakım için kültürel farkındalık, kültürel duyarlılık, kültürel yeterlilik, kültürel güvenlik ve kültürel savunuculuk üzerinde durmaktadır. Ayrıca kültürel yeterlilik ve kültürel güvenlik için öncelikle kültürel farkındalık ve kültürel duyarlılık becerilerinin kazanılması gerektiğini vurgulamaktadır (Oelke ve ark., 2013). Araştırma bulgularımız kültürel yeterliliğin ilk bileşenleri olarak tanımlanan kültürel farkındalık ve kültürel duyarlılık arasındaki olumlu ilişkiyi destekler niteliktedir.

Çalışmada yurttan kalan, sosyal medyada farklı kültürden bireylerle iletişim kuran, eğitim amaçlı farklı bir ülkeye gitmeyi isteyen ve mezuniyet sonrası yabancı bir ülkede çalışmayı düşünen hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıklarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır. Literatürde benzer şekilde farklı kültürden bireylerle iletişim kurma ve bir arada bulunma (Baksi ve ark., 2019; Bilgiç ve Şahin, 2019; Hergül ve ark., 2022), değişim programı ile yurt dışına gitme (Baksi ve ark., 2019; Birimoğlu Okuyan, 2019; Birimoğlu Okuyan ve Nambiar-Greenwood, 2020; Yalçın ve Öztürk, 2022), yabancı bir ülkede hemşirelik yapmayı düşünme (Birimoğlu Okuyan, 2019; Birimoğlu Okuyan ve Nambiar-Greenwood, 2020) durumlarının kültürlerarası duyarlılık üzerinde olumlu bir etkisi olduğu bildirilmiştir. Son yıllarda hemşirelik bölümünü tercih eden yabancı uyruklu öğrenci sayısının artması, çeşitli kültürlerden öğrenciler ile günlük yaşam içerisinde daha fazla zaman geçirilmesi öğrencilerin bu kültürler ile kendi kültürleri arasında benzeyen ya da farklılık gösteren yönlerinin ayrımına varması kültürel duyarlılıkları üzerinde olumlu etki sağlamış olabilir. Bu doğrultuda hemşirelik öğrencilerinin farklı kültürden gelen öğrenciler ile etkileşimde bulunabilecekleri çalışma grupları, uygulama grupları oluşturularak öğrenme ortamlarının ya da sosyal ortamların yaratılması kültürel duyarlılığı arttırmada bir yöntem olarak kullanılabilir.

Çalışmada yaşamının büyük bölümünü Karadeniz bölgesinde geçiren, evde tek başına yaşayan, kendi anadili dışında başka bir dil bilen ve öğrenim hareketliliği kapsamında farklı bir ülkeye gitmeyi isteyen öğrencilerin kültürel farkındalıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ülkemizde özellikle Karadeniz bölgesinde Laz, Çerkez, Abaza gibi farklı alt kültürler ve göçmenlerin yerleşimi ve son yıllarda yabancı turistlerin de tercihleri doğrultusunda kozmopolit bir profili yansıtmaları nedeniyle araştırmaya katılan öğrencilerin kültürel farkındalıklarının yüksek olması beklenen bir sonuçtur. Ayrıca internet ve mobil teknolojileri oldukça fazla kullanan gençlerin yabancı dil öğrenmek için bu kanallar aracılığıyla farklı kültürden bireylerle etkileşimde bulunmalarının ve yabancı ülkelere yönelik ilgi ve meraklarının artmasının da kültürel farkındalıklarına olumlu etki ettiği düşünülmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin değişim programlarına katıldıktan sonra kültürel farkındalıklarının arttığı bu çalışma sonuçları ile benzer olarak literatürde yer almaktadır (Bohmen ve Borglin, 2014). Hultsjö ve ark. (2019) tarafından gerçekleştirilen nitel çalışmada da hemşirelik öğrencileri kültürel farkındalığın teorik eğitimden çok klinik uygulamaları sırasında, farklı kültürlerden bireylerle etkileşim ve sosyal medya aracılığıyla geliştiğini ifade etmişlerdir (Hultsjö ve ark., 2019).

Hemşirelik öğrencilerinin kültüre duyarlı hemşirelik bakımına yaklaşımları incelendiğinde öğrencilerin kültürel yeterli bakım için uygulama standartlarından sosyal adalet, sağlık bakım sistemleri ve kültürel uygulama standartlarına yönelik ifadelerle en fazla kesinlikle katılıyorrum yanıtını verdikleri saptanmıştır. Tanrıverdi (2015) tarafından hemşirelerin kültürel yeterli bakıma ilişkin uygulama standartlarına yaklaşımlarının ele alındığı çalışmada da en fazla sosyal adalet standardının ön plana çıktığı bildirilmektedir (Tanrıverdi, 2015). Herkes için adaletin teşvik edilmesinin amaçlandığı sosyal adalet standartı hemşirelik mesleğinin temelinde yer alan bir kavramdır. Hemşirelik kanunu, Hemşirelik Meslek Andı ve Hemşirelik Etik İlke ve Sorumlulukları kapsamında sürekli vurgulanan

sosyal adaletin hemşirelik öğrencileri tarafından özümsemesi beklenen bir sonuç olarak ele alınmaktadır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin en fazla kesinlikle katılıyorum yanıtını verdikleri bir diğer ifadenin sağlık bakım sistemleri ve kurumlar standardı ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu standart gereksinimleri doğrultusunda hastalar için kaynak ve yapıların temin edilmesinde sağlık kurumlarının sorumluluklarını ifade etmektedir (Tanrıverdi, 2015). Yapılan çalışmalarda da farklı kültüre mensup hastaların bakımında dil, din ve kültürel inançlara bağlı yaşanan sorunlara yönelik çözümlerin sağlık kurumları tarafından desteklenmesi gerekliliği vurgulanmaktadır (Karakuş ve ark., 2013). Literatürde farklı kültürden hastaya bakım vermede hemşirelerin kullandığı çözüm yöntemleri arasında tercümanların kullanılması sıklıkla belirtilmektedir (Çal, Çavuşoğlu ve Aydın Avcı, 2022; Hulstjő ve ark, 2019). Özellikle günümüz çok kültürlü bakım ortamlarında yabancı hastalar ile iletişim kurmak için tercüman kullanılmasını sıklıkla klinikte gözlemleyen öğrencilerin bu standarda daha fazla yanıt verdikleri düşünülmektedir.

Öğrencilerin katılıyorum yanıtını en fazla verdikleri ifade kanıta dayalı uygulama ve araştırma standartını karşılamaktadır. Tanrıverdi'nin çalışmasında hemşirelerin diğer standartlara göre az oranda benimsedikleri bu standart farklı kültürlerle yönelik hemşirelik uygulamalarının test edilmesini ifade etmektedir (Tanrıverdi, 2015). Bu sonucun hemşirelik eğitim müfredatında yer alan hemşirelikte araştırma, biyoistatistik ve halk sağlığı hemşireliği dersleri ve bilgiye ulaşma gibi dersler ile hemşirelik literatürünü tarama, araştırma sonuçlarını yorumlama ve hemşirelik ile ilgili araştırma yürütebilme becerilerinin öğrencilere kazandırılmasının bir etkisi olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca bu bulgu doğrultusunda kültürel duyarlı hemşirelik bakımında kanıta dayalı bilgi ve uygulamaların artacağı öngörülmektedir.

Hemşirelik öğrencilerinin en fazla katılmıyorum yanıtını kültürlerarası liderlik standardı kapsamında oluşturulan ifadeye verdikleri belirlenmiştir. Farklı kültürden hastalara kültürel duyarlı ve yeterli bakımın sunulmasında hasta ile en fazla zamanı geçiren hemşirelerin önemli etkisi bulunmaktadır. Bu hastalara uygun bakımın sağlanmasında hemşireler diğer sağlık ekibi üyeleri ve hasta ile işbirliğini sağlamalı ve liderlik becerilerini bakımın yönetiminde kullanmalıdır. Bu kapsamda öğrencilerin "Kültüre uygun hemşirelik bakımının planlanmasında tek söz sahibi hemşire olmalıdır" ifadesine büyük oranda katılmamaları kültüre uygun hemşirelik bakımının planlanmasında hasta ve sağlık ekibi üyelerinin de katkısının farkında olduklarını düşündürmektedir. Araştırmanın sonuçlarına göre hemşirelik öğrencilerinin hastalara kültüre duyarlı ve yeterli bakım uygulama ile ilişkili ifadelerle olumlu yaklaşım sergiledikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin bu yaklaşımlarının desteklenerek klinikte hasta bakımına kültüre duyarlı bakım bilgi ve becerilerini yansıtmaları ile kaliteli hemşirelik bakım çıktılarına ulaşılacağı düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin orta düzeyde kültürlerarası duyarlılık ve kültürel farkındalığa sahip olduğu ve kültüre duyarlı bakıma yönelik standartlara çoğunlukla katıldıkları belirlenmiştir. Bu bulgular hemşirelik öğrencilerinin özellikle kültürlerarası hemşirelik ve kültürel yeterli hemşirelik bakımına ilişkin beceri kazanımının desteklenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda ülkemizde kültürel hemşirelik yaklaşımlarını ele alan standart eğitim müfredatlarının yaygınlaştırılması, kültürlerarası hemşirelik eğitimlerinde simülasyon uygulamaları, standardize hasta gibi aktif öğretim yöntemlerinin kullanılması ve hemşirelik öğrencilerinin teorik bilgilerini uygulamaya aktardıkları klinik uygulama ortamlarının düzenlenmesi önerilmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin kültürel duyarlılık düzeyleri ve farkındalığına etki eden faktörleri belirleyebilmek ve uygun girişimleri planlayabilmek için nitel, nicel ve karma yöntemlerde sürekli araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle yabancı uyruklu hemşirelik öğrencileri ve hemşire eğitimcilerin de kültürel duyarlılık ve farkındalıklarını değerlendiren çalışmaların literatüre katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Ankaralı, H., Cangür, Ş., & Sungur, M.A. (2015). Formülsüz Biyoistatistik. İstanbul: BETİM, 146.
- Abaslı, K., & Polat, Ş. (2019). Öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zekâya ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 193-202. <https://doi.org/10.18506/anemon.419526>
- Abitz, T. L. (2016). Cultural congruence and infusion nursing practice. *Journal of Infusion Nursing*, 39(2), 75-79. <https://doi.org/10.1097/NAN.0000000000000157>
- Akca, A., & Ayaz-Alkaya, S. (2023). Determinants of attitudes towards refugees and intercultural sensitivity of nursing students: A descriptive and correlational study. *Nurse Education Today*, 124, 105772. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2023.105772>
- Alici, N. K. (2021). Cultural sensitivity and attitudes towards refugees of Turkish nursing students: A cross sectional descriptive study. *International Journal of Intercultural Relations*, 80, 1-6. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2020.10.011>
- American Association of Colleges of Nursing. (2021). The essentials: Core competencies for professional nursing education. <https://www.aacnnursing.org/AACN-Essentials>
- Aslan, S., & Kızır, Z. (2019). Bir hastanede çalışan hemşirelerin kültürel duyarlılıkları ile kültürel zekaları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 115-120. <https://doi.org/10.34087/cbusbed.527215>
- Bakşı, A., Sürücü, H. A., & Duman, M. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılıkları ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi. *JAREN*, 5(1), 31-39. <https://doi.org/10.5222/jaren.2019.75046>
- Başlı, M., Bekar, M., Civelek, İ. (2018). Kültürlerarası hemşirelikte kullanılan modeller ve "Kültürel Yeterlilik Süreci Modeli"ni anlamak. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, (1), 18-24.
- Beser, A., Kerman, K. T., Ersin, F., & Arkan, G. (2021). The effects of ethnocentrism and some features on intercultural sensitivity in nursing students: A comparative descriptive study. *Nurse Education in Practice*, 56, 103180. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2021.103180>
- Bilgiç, Ş., & Şahin, İ. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık ve etnik merkezilik düzeyleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(3), 230-236. <https://doi.org/10.22312/sdusbed.502408>
- Birimoglu Okuyan, C. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıklarının belirlenmesi: Bir üniversite örneği. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 21(1-2), 47-54.
- Birimoglu Okuyan, C., & Nambiar-Greenwood, G., (2020). Exploring intercultural sensitivities of nursing students in two countries: A comparative study. *International Journal of Caring Sciences*, 13(2), 1004-1012.
- Bohman DM, Borglin G. (2014). Student exchange for nursing students: does it raise cultural awareness? A descriptive, qualitative study. *Nurse Education in Practice*, 14(3), 259-64. <https://dx.doi.org/10.1016/j.nepr.2013.11.006>
- Bulduk, S., Tosun, H., & Ardiç, E. (2011). Türkçe kültürler arası duyarlılık ölçeğinin hemşirelik öğrencilerinde ölçümsel özellikleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics*, 19(1), 25-31.
- Campinha-Bacote, J. (2002). The process of cultural competence in the delivery of healthcare services: A model of care. *Journal of Transcultural Nursing*, 13, 181-184. <https://doi.org/10.1177/10459602013003003>
- Chen, G. M., Starosta, W. J. (2000). The development and validation of the Intercultural Sensitivity Scale. <https://eric.ed.gov/?id=ED447525>
- Ceylan, S. S., & Çetinkaya, B. (2022). Göçmen hastalara bakım veren hemşirelik öğrencilerinin kültürel duyarlılık düzeyleri ve deneyimleri: Bir karma yöntem araştırması. *Yaşam Boyu Hemşirelik Dergisi*, 2(2), 1-20. <https://doi.org/10.29228/lnursing.55071>
- Ceylantekin, Y., & Ocalan, D. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin kültürel farkındalığı ve kültürlerarası hemşirelik dersine yönelik düşünceleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(4), 45-53.
- Çakmak, H., Özer Küçük, E., Ağadayı, E., & Kahveci, R. (2020). Bir araştırma hastanesinde çalışan hemşirelerin kültürlerarası duyarlılıkları ve göçmen hastalar ile ilgili görüşleri. *Ankara Medical Journal*, 20(4). <https://doi.org/10.5505/amj.2020.80488>
- Çal, A., Çavuşoğlu, F., & Avcı, İ. (2022). Hemşirelerin göçmen bireylere bakım verirken yaşadıkları sorunlar ve çözüme yönelik öneriler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 15(2), 197-206. <https://doi.org/10.46483/deuhfed.804655>

- Açıl, A., & Gülseven Karabacak, B. (2024). Hemşirelik öğrencilerinin kültürel farkındalık, kültürlerarası duyarlılık düzeyleri ve kültüre duyarlı hemşirelik bakımına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Journal of Human Sciences*, 21(2), 108-128. doi:[10.14687/jhs.v21i2.6429](https://doi.org/10.14687/jhs.v21i2.6429)
- Douglas, M. K., Rosenkoetter, M., Pacquiaio, D. F., Callister, L. C., Hattar-Pollara, M., Lauderdale, J., Milstead, J., Nardi, D., & Purnell, L. (2014). Guidelines for implementing culturally competent nursing care. *Journal of Transcultural Nursing*, 25(2), 109-121. <https://doi.org/10.1177/1043659614520998>
- Egelioglu Cetişli, N., Işık, G., Özgüven Öztornacı, B., Ardahan, E., Özgürsoy, B. N., & Top, E. D., & Avdal, E. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin empati düzeylerine göre kültürlerarası duyarlılıkları. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(1), 27-33.
- Giger, J., Davidhizar, R. E., Purnell, L., Harden J. T., Phillips, J., Strickland, O. (2007). American Academy of Nursing expert panel report developing cultural competence to eliminate health disparities in ethnic minorities and other vulnerable populations. *Journal of Transcultural Nursing*, 18(2), 95-102. <https://doi.org/10.1177/1043659606298618>
- Gözüm, S., Tuzcu, A., & Kirca, N. (2016). Validity and reliability of the turkish version of the nurse cultural competence scale. *Journal of Transcultural Nursing*, 27(5), 487-495. <https://doi.org/10.1177/1043659615582089>
- Gür, G. & Yılmaz, E. (2021). The effect of intercultural nursing training on nursing students' intercultural sensitivity and empathic tendency level: Randomised controlled trial. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(1), 130-137. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.869660>
- Güvenç B. (2020). İnsan ve Kültür. İstanbul: Boyut Kitabevi, 95-110.
- Hergül, F. K., Gök, Fadime, G. & İpiçürük, H. G. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin incelenmesi. *MAS Journal of Applied Sciences*, 7(1), 228-240. <https://doi.org/10.52520/masjaps.225>
- Hultsjö, S., Bachrach-Lindström, M., Safipour, J., & Hadziabdic, E. (2019). "Cultural awareness requires more than theoretical education"-Nursing students' experiences. *Nurse Education in Practice*, 39, 73-79. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2019.07.009>
- İnkaya, B., & Tüzer, H. (2018). Bir üniversitenin sosyal ve sağlık bilimlerinde okuyan öğrencilerinin sağlık okuryazarlığı durumunun incelenmesi. *Kocaeli Med*, 7(3), 124-9.
- İz F., Temel A. (2017). Cultural awareness scale: Psychometric properties of the Turkish version. *Collegian*, 24, 499-504. <https://doi.org/10.1016/j.colegn.2016.08.010>
- Karakuş, Z., Babadağ, B., Abay, H., Akyar, I., & Çelik, S. (2013). Nurses' views related to transcultural nursing in Turkey. *International Journal of Caring Sciences*, 6(2), 201-207.
- Kargın, M., & Çiftçi, M. (2020). Bir Üniversite Hastanesinde Klinikte Çalışan Hemşirelerin Kültürlerarası Duyarlılığının Belirlenmesi. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 12(2).
- Kılıç, S. P., & Sevinç, S. (2018). The relationship between cultural sensitivity and assertiveness in nursing students from Turkey. *Journal of Transcultural Nursing*, 29(4), 379-386. <https://doi.org/10.1177/1043659617716518>
- Leininger MM, McFarland MR. (2006). Culture care diversity and universality: A worldwide nursing theory. 2.basım. Canada: Jones & Bartlett Learning, 1-43.
- Ličen, S., Karnjuš, I., & Prosen, M. (2021). Measuring cultural awareness among Slovene nursing student: A cross-sectional study. *Journal of Transcultural Nursing*, 32(1), 77-85. <https://doi.org/10.1177/1043659620941585>
- Ludwig-Beymer, P. (2022). The role of transcultural nurses in the future of nursing. *Journal of Transcultural Nursing*, 33(3), 257-258. <https://doi.org/10.1177/10436596221095065>
- Muslu, L. & Tuzcu, A. (2022). Evaluation of cultural awareness in nursing students in Antalya: a descriptive-analytic study. *Journal of Nursology*, 25(3), 161-167. <https://doi.org/10.5152/JANHS.2022.221838>
- National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine 2021. The Future of Nursing 2020-2030: Charting a Path to Achieve Health Equity. Washington, DC: The National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/25982>
- O'Brien, E. M., O'Donnell, C., Murphy, J., O'Brien, B., & Markey, K. (2021). Intercultural readiness of nursing students: An integrative review of evidence examining cultural competence educational interventions. *Nurse Education In Practice*, 50, 102966. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2021.102966>
- Oelke, N. D., Thurston, W. E., & Arthur, N. (2013). Intersections between interprofesional practice, cultural competency and primary healthcare. *Journal of Interprofessional Care*, 27(5), 367-372. <https://doi.org/10.3109/13561820.2013.78550>
- Oh, W. O. (2011). Factors influencing cultural sensitivity among nursing students. *Journal of Korean Academy of Child Health Nursing*, 17(4), 222-229. <https://doi.org/10.4094/jkachn.2011.17.4.222>

Açıl, A., & Gülseven Karabacak, B. (2024). Hemşirelik öğrencilerinin kültürel farkındalık, kültürlerarası duyarlılık düzeyleri ve kültüre duyarlı hemşirelik bakımına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Journal of Human Sciences*, 21(2), 108-128. doi:[10.14687/jhs.v21i2.6429](https://doi.org/10.14687/jhs.v21i2.6429)

- Pektetin, Ç. (2013). Hemşirelik Felsefesi. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi, 129-132.
- Rew, L., Becker, H., Cookston, J., Khosropour, S., & Martinez, S. (2003). Measuring cultural awareness in nursing students. *Journal of Nursing Education*, 42(6), 249-257. <https://doi.org/10.3928/0148-4834-20030601-07>
- Richards, C. A. and Doorenbos, A. Z. (2016). Intercultural competency development of health professions students during study abroad in India. *Journal of Nursing Education and Practice*, 6(12), 89-98. <https://doi.org/10.5430/jnep.v6n12p89>.
- Safipour, J., Hadziabdic, E., Hulstj , S., & Bachrach-Lindström, M. (2017). Measuring nursing students' cultural awareness: A cross-sectional study among three universities in southern Sweden. *Journal of Nursing Education and Practice*, 7(1), 107-113. . <https://doi.org/10.5430/jnep.v7n1p107>
- Stanley, M. J. C., Hayes, J., & Silverman, F. L. (2014). Examining student nurses' perceptions of diverse populations: Are student nurses prepared to care for culturally diverse patients. *Journal of Nursing Education and Practice*, 4(7), 1-8. <http://dx.doi.org/10.5430/jnep.v4n7p148>
- Şekerci, Y. G. (2021). Hemşirelik öğrencilerinde kültürel duyarlılığın kendini belirleme (güvengenlik) ile ilişkisi. *Journal of Education and Research in Nursing*, 18(1), 24-30. <https://doi.org/10.5152/jern.2021.76753>
- Seviğ,  ., & Tanrıverdi, G. (2014). Kültürlerarası Hemşirelik. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi, 81-85.
- Tanrıverdi, G. (2015). Hemşirelerin kültürel yeterli bakım için uygulama standartlarına yaklaşımları. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 31(3), 37-52.
- Tanrıverdi, G., Yakar Karabuğ, H., Yalçın Gürsoy, M., Erdem,  ., G lyenli, N. (2019). Farklı hasta profiline bakım veren iki hemşire grubunun kültürel duyarlılık ve farkındalıklarının karşılaştırılması. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(2), 26-37.
- Tanrıverdi, G. (2017). Hemşirelikte yeni bir model  nerisi:  evre odaklı kültürel yeterlilik modeli. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 4658-4670. doi:10.14687/jhs.v14i4.5079
- Thornton, R. (2017). Cultural awareness in nursing is a progressive growth. *Journal of Community and Public Health Nursing*, 3(177), 2. <https://doi.org/10.4172/2471-9846.1000177>
- Toda, T., & Maru, M. (2018). Cultural sensitivity of Japanese nurses: Exploring clinical application of the Intercultural Sensitivity Scale. *Open Journal of Nursing*, 8(9), 640-655. <https://doi.org/10.4236/ojn.2018.89048>
- Uyanik, G., & Tanrıverdi, G. (2021). Hemşirelik  ğrencilerinde kültürlerarası iletişim yeterliliği ile eleştirel düşünme eğilimi arasındaki ilişki. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 24(2), 239-245. <https://doi.org/10.17049/ataunihem.860851>
- Yalçın, S.  ., &  zt rk, M. (2022). Sağlık Bilimleri  ğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılıkları  zerine Tanımlayıcı Bir Araştırma. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 12(3), 658-665. <https://doi.org/10.31020/mutftd.1143422>
- Yılmaz, M. Toksoy S, Direk Z.D., Bezirgan S, Boylu M. (2017). Cultural sensitivity among clinical nurses: A descriptive study. *Journal of Nursing Scholarship*, 49(2), 153-161. <https://doi.org/10.1111/jnu.12276>.
- Yiğit,  .,  ořkun, S., & Alpteker, H. (2021). Hemşirelik  ğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri ve karşılaştıkları başlıca sorunlar. *Abant Sağlık Bilimleri ve Teknolojileri Dergisi*, 1(2), 92-101.
- Yurttaş, A., & Aras, G. N. (2020). Hemşirelik  ğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıkları ile empati düzeyleri arasındaki ilişki. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(3), 117-125. <https://doi.org/10.51123/jgehes.2020.2>

Extended English Summary

Introduction

The concept of Intercultural Nursing, initially proposed by Madeleine Leininger, is widely utilized with the aim of providing nursing care that respects beliefs and values, while also being culturally specific (Bilgiç & şahin, 2019). Leininger emphasized the importance of comprehensive care and cultural assessment for different and similar cultures and subcultures to achieve culturally sensitive nursing care. She developed the Theory of Cultural Diversity and Universality in Cultural Care as a guide for culturally sensitive care (Leininger & McFarland, 2006). According to this theory, factors such as the environment, language, gender, race, politics, economy, and culture, which affect healthcare, are taken into account in the provision of culturally sensitive nursing care (Abitz, 2016;

Başlı et al., 2018). It is known that due to economic crises, wars, natural disasters, our country receives migration from other countries, and cultural diversity has emerged in the healthcare system. In this context, nurses and nursing students are assigned responsibilities in the provision of cultural care (Bilgiç & Şahin, 2019; Gür & Yılmaz, 2021; Şekerci, 2021; Tanrıverdi et al., 2019).

Materials and Methods

This descriptive and cross-sectional study aimed to determine nursing students' levels of cultural awareness and intercultural sensitivity and examine their views on culturally sensitive nursing care. The study's population consisted of 628 students actively enrolled in the 2nd, 3rd, and 4th grades of a state university in the Western Black Sea Region. A total of 332 students who agreed to participate were included in the study's sample, representing 52.8% of the population. Data were collected through a Socio-Demographic Information Form, Cultural Awareness Scale, Intercultural Sensitivity Scale, and Survey of Views on Culturally Sensitive Nursing Care, developed by the researchers in line with the literature. The normal distribution of the data was assessed using the Kolmogorov-Smirnov test. Kruskal Wallis and Mann Whitney U tests were employed for the analysis of relationships between cultural awareness, intercultural sensitivity, and descriptive characteristics. Post-hoc analyses were conducted using the Mann Whitney U test for groups where significant differences were found after the Kruskal Wallis test. The reliability of the Cultural Awareness and Intercultural Sensitivity Scales was analyzed using Cronbach's alpha. A significance level of $p < 0.05$ was adopted in the study.

Results

While 91.3% of the students reported not having traveled abroad previously, 55.7% stated that they had been in the company of individuals from different cultures, and 30.4% engaged in communication with individuals from different cultures on social media. Of the participants, 56.0% expressed their desire to go to a different country for educational purposes through student exchange programs, and 55.1% indicated their intention to work in a foreign country after graduation (Table 1).

Furthermore, 27.4% of students reported having experience in providing care to patients from different cultures. Among these students, it was found that they paid the most attention to communication (24.4%) and the least attention to entertainment/social activities (0.3%) concerning specific characteristics during the care of patients from different cultures, and they faced the most difficulties in the area of communication (22.3%) (Table 2).

The students' mean scores for cultural awareness and intercultural sensitivity were 168.0 ± 22.8 and 91.0 ± 14.2 respectively (Table 3). When examining the relationship between cultural awareness and intercultural sensitivity, it was determined that there is a moderately significant positive correlation between the levels of cultural awareness and intercultural sensitivity ($r=0.48$, $p<0.01$).

In terms of cultural awareness, students from the Black Sea region, those who lived alone at home, those who voluntarily chose the nursing department, those who could speak a language other than their native language, and those who wished to go to another country for education through student exchange programs had significantly higher levels of cultural awareness compared to other students. Students who lived in dormitories, communicated with individuals from different cultures on social media, wished to go to another country for education, and considered working in a foreign country after graduation had significantly higher intercultural sensitivity levels (Table 5).

When examining nursing students' perspectives to culturally sensitive nursing care, it was determined that students showed the highest level of agreement with statements related to social justice, healthcare systems, and cultural practice standards among the standards for culturally competent care (Table 6).

Discussion

In this study, 27.4% of the students reported having experience in providing care to patients from different cultures. These students paid the most attention to communication, the least attention to entertainment/social activities concerning specific characteristics during the care of patients from different cultures, and they faced the most difficulties in the area of communication. Similar studies have reported that nurses and nursing students experience difficulties in providing care to patients from different cultures (Çal et al., 2022; Stanley et al., 2014; Yalçın & Öztürk, 2022; Yılmaz et al., 2017; Yiğit et al., 2021).

It was found that students exhibit above average intercultural sensitivity levels, which is in line with other studies conducted in Türkiye (Akca & Ayaz-Alkaya, 2023; Alıcı, 2021; Baksi et al., 2019; Bilgiç & Şahin, 2019; Hergül et al., 2022; Kılıç & Sevinç, 2018; Yiğit et al., 2021; Yalçın & Öztürk, 2022; Yurttaş & Aras, 2020). However, it should be noted that studies in other countries have reported higher levels of intercultural sensitivity and cultural awareness among nursing students when compared to Türkiye (Ličen, Karnjuš, & Prosen, 2021; Muslu & Tuzcu, 2022; Thornton, 2017). This difference is believed to be due to the recent inclusion of cultural nursing approaches in nursing education curricula in Turkey and the absence of a standardized curriculum for cultural competence education. Additionally, variations in the demographic structures of countries and the cultural diversity of societies are thought to influence nursing students' cultural awareness.

When examining nursing students' perspectives to culturally sensitive nursing care, it was determined that students mostly agreed with statements related to social justice. Social justice, aiming to promote fairness for all, is a fundamental concept in the nursing profession. Emphasized continuously in the Nursing Law, Nursing Profession Oath, and Nursing Ethical Principles and Responsibilities, the assimilation of social justice by nursing students is considered an expected outcome.

Conclusion

This research concludes that nursing students have a moderate level of intercultural sensitivity and cultural awareness. Additionally, the study finds that students have positive attitudes towards culturally sensitive nursing care. These findings highlight the need to support the acquisition of skills related to intercultural nursing and cultural competence in nursing education, particularly for nursing students. To this end, the widespread implementation of standardized educational curricula addressing cultural nursing approaches in our country, the use of simulation exercises and active teaching methods such as standardized patients in intercultural nursing education, and the organization of clinical practice environments where nursing students can apply theoretical knowledge are recommended.